

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

22 oktober 2001

VOORSTEL VAN DECREET

**– van de heren Eric Van Rompuy, Francis Vermeiren, Bruno Tobback, Ludo Sannen
en Etienne Van Vaerenbergh –**

houdende de organisatie van het parlementair onderzoek

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Het parlementair onderzoeksrecht heeft een grondwettelijke basis : artikel 56 van de Grondwet bepaalt dat elke Kamer het recht heeft van onderzoek. De wijze waarop de Kamers het onderzoeksrecht moeten uitoefenen, werd vastgelegd in de wet van 3 mei 1880. Die regeling heeft uitsluitend betrekking op de federale wetgevende kamers. Artikel 40 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (BWHI) kent het parlementair onderzoeksrecht ook toe aan het Vlaams Parlement, het Waals Parlement en de Franse Gemeenschapsraad. Wat het Vlaams Parlement betreft, werd de nadere regeling van het onderzoeksrecht vastgelegd in het decreet van 20 maart 1984 houdende vaststelling van de procedure van onderzoek (aangepast in 1989)¹, dat in grote mate gebaseerd is op de regeling die uitgewerkt werd in de wet van 3 mei 1880.

Het parlementair recht van onderzoek is een accessoire, formele bevoegdheid van het parlement met een welomschreven functie, met name informatieverwerving, die op collectieve wijze wordt uitgeoefend². Het recht van onderzoek moet het parlement in staat stellen informatie in te winnen over concrete dossiers. De resultaten van het onderzoek worden opgenomen in een verslag van de onderzoekscommissie, waarin meestal bepaalde conclusies worden geformuleerd die door de plenaire vergadering van het parlement kunnen worden overgenomen. Een onderzoekscommissie is dus alleen bevoegd om informatie in te winnen, zij heeft geen enkele rechtsprekende bevoegdheid. Bovendien moet zij er zich voor hoeden het verloop van een gerechtelijk onderzoek te hinderen.

Het inwinnen van informatie heeft een dubbele functie. Enerzijds kan de informatie van groot belang zijn ter voorbereiding van decreetgevende initiatieven. Anderzijds is een parlementair onderzoek een instrument om het beleid van de regering

te controleren, en eventueel politieke verantwoordelijkheden vast te leggen. Een parlementaire onderzoekscommissie kan haar onderzoek uiteraard uitsluitend toespitsen op die domeinen die tot haar materiële bevoegdheid behoren (gemeenschaps- en gewestmateries).

Het parlementair onderzoek heeft lange tijd een sluimerend bestaan geleid. Tussen 1880 en 1980 werden slechts 6 (federale) onderzoekscommissies opgericht. Vanaf 1980 kreeg dit controle-instrument plots meer aandacht : sinds 1980 zagen niet minder dan vijftien federale en vier Vlaamse onderzoekscommissies³ het licht. Geleidelijk kwamen tot de bevinding dat de wet van 1880 niet langer voldeed aan de eisen die het voeren van een degelijk parlementair onderzoek stelt. Vooral tijdens de werkzaamheden van de Bendecommissie naar de wijze waarop de bestrijding van het banditisme en het terrorisme georganiseerd wordt, bleek de wet van 1880 een aantal tekortkomingen te bevatten. Dat gaf aanleiding tot een grondige wijziging van de wet van 3 mei 1880 (door de wet van 30 juni 1996), waarbij de uitoefening van het parlementair onderzoeksrecht preciezer omschreven werd.

De wet van 30 juni 1996 wijzigde uiteraard alleen de wet van 3 mei 1880 (het 'federale' parlementaire onderzoeksrecht), en liet het parlementair onderzoeksrecht zoals dat door een aantal deelparlementen bij decreet uitgewerkt werd, ongemoeid. Met het oog op een uniforme regeling werd bij de totstandkoming van de wet van 1996 even overwogen om overleg te organiseren tussen de Staat, de gemeenschappen en de gewesten. Uit respect voor de autonomie van de deelparlementen, zag men van dit voornemen af. De deelparlementen moeten bijgevolg zelf het initiatief nemen om hun regelgeving aan te passen aan de ontwikkelingen die zich op het vlak van het parlementair onderzoeksrecht voltrokken hebben.

Op basis van de huidige decretale regeling kan het Vlaams Parlement in een parlementair onderzoek aanzienlijk minder ver gaan dan de federale Kamers. De lacunes die het decreet van 1984 vertoont, werden al in 1988 in kaart gebracht door een college van professoren (o.l.v. professor K. Rimanque) dat een advies uitbracht over de samenloop van een gerechtelijk en een parlementair onderzoek⁴. Die lacunes werden op federaal niveau grotendeels weggewerkt door de wet van 1996. De

¹ Het decreet van de Vlaamse Raad van 22 maart 1989 houdende wijziging van het decreet van 20 maart 1984 houdende vaststelling van de procedure van onderzoek en het decreet van de Vlaamse Raad houdende wijziging van artikel 2 van het decreet van 20 maart 1984 houdende vaststelling van de procedure van onderzoek, beide B.S. 30 mei 1989.

² A. Alen en F. Meersschart, "Beschouwingen omtrent het wezen van het parlementair onderzoeksrecht", in X., *Liber Amicorum Prof. Em. E. Krings*, Brussel, Story-Scientia, 1991, 3-19.

³ Zie bijlage 1.

⁴ Advies over de vraagstukken die rijzen in geval van samenloop van een parlementair en een gerechtelijk onderzoek, *Parl. St.* VI. Parl. BZ 1988, nr. 126/1.

huidige federale regeling van het parlementair onderzoeksrecht vormt bijgevolg de grondslag voor de hervorming van de huidige decretale regeling.

Legistieke benadering

Een modernisering van het parlementair onderzoeksrecht is noodzakelijk. Daartoe moet het decreet van 20 maart 1984 grondig worden gewijzigd. De Franse Gemeenschapscommissie⁵ en het Parlement van de Franse Gemeenschap⁶ hebben hun parlementair onderzoeksrecht al aangepast en meer afgestemd op de gewijzigde federale regeling. In de Brusselse Hoofdstedelijke Raad werd een voorstel van ordonnantie betreffende het parlementair onderzoek⁷ ingediend dat sterk geïnspireerd is door de wet van 3 mei 1880.

Dit voorstel van decreet is inhoudelijk uiteraard in sterke mate geïnspireerd op het decreet van 20 maart 1984, maar wordt aangevuld met een aantal innovaties die ontleend werden aan de wet van 30 juni 1996 tot wijziging van de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek.

In de rechtsleer werd terecht opgemerkt dat de wet en de decreten inzake het parlementair onderzoeksrecht een groot aantal reglementaire bepalingen bevatten. In dit voorstel wordt van de gelegenheid gebruik gemaakt om de bepalingen met een reglementair karakter uit het decreet te lichten. De uitzuivering van het decreet veronderstelt bijgevolg een grondige aanpassing van het hoofdstuk in het Reglement van het Vlaams Parlement dat gewijd is aan het parlementair onderzoeksrecht.

Aangezien het huidige voorstel van decreet een groot aantal wijzigingen aanbrengt aan de bestaande regeling, en bovendien een meer overzichtelijke structuur van de tekst nastreeft, werd de voorkeur gegeven aan het uitwerken van een volledig nieuwe tekst. Het oude decreet wordt opgeheven.

⁵ De Franse Gemeenschapscommissie heeft de regelgeving i.v.m. haar onderzoeksrecht gewijzigd bij decreet van 14 januari 1999 tot opheffing en vervanging van het decreet van 16 december 1994 tot vaststelling van de onderzoeksprocedure.

⁶ Wat het Parlement van de Franse Gemeenschap betreft, werd het decreet van 12 juni 1981 tot vaststelling van de onderzoeksprocedure geactualiseerd bij decreet van 16 maart 2000.

⁷ *Parl. St. Br. Hoofdst. R.* 1999-2000, nr. 135/1.

BIJLAGE 1 : OVERZICHT VAN DE PARLEMENTAIRE ONDERZOEKSCOMMISSIES VAN DE VLAAMSE RAAD/ HET VLAAMS PARLEMENT

ONDERWERP	BESLISSING TOT UITOEFENING VAN HET ONDERZOEKSRECHT	BESPREKING VAN HET VERSLAG IN PLENAIRE VERGADERING	STUKNUMMER VERSLAG
Opera van Vlaanderen	22 mei 1986	26 maart 1987	nr. 141 (85-86)
gewestplan Halle-Vilvoorde-Asse	8 januari 1987	30 maart 1990	nr. 115 (BZ 88)
de besteding van de KS-gelden	20 april 1993	23 september 1993	nr. 318 (92-93)
de toekenning en de aanwending van scheepskredieten	12 mei 2000	6 juli 2000	nr. 291/6 (1999-2000)

NIET-GOEDGEKEURDE MOTIES TOT UITOEFENING VAN HET RECHT VAN ONDERZOEK	STUKNUMMER MOTIE
de afhandeling van de faillissementen Boelwerf en Boelwerf Vlaanderen en de besteding van overheidsgelden in deze bedrijven	nr. 452 (96-97)
de offerte, de gunning en de verdere uitvoering van het milieuboxen-contract	nr. 480 (96-97)
de offerte, de gunning en de verdere uitvoering van het milieuboxen-contract	nr. 524 (96-97)
de afhandeling van de faillissementen Boelwerf en Boelwerf Vlaanderen, de besteding van overheidsgelden in deze bedrijven en de toekenning en besteding van de scheepskredieten	nr. 680 (96-97)
het mogelijk onoordeelkundig gebruik en beheer van overheidsgelden inzake zeescheepsbouw en scheepskredieten sinds 1 januari 1989	nr. 702 (96-97)
de toekenning en het beheer van de scheepskredieten door het Vlaamse Gewest	nr. 907 (97-98)
mogelijke fouten en tekortkomingen bij het toekennen en bij het beheer van overheidsgelden inzake zeescheepsbouw en scheepskredieten sinds 1 januari 1989	nr. 1189 (98-99)

Commentaar bij de artikelen

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Artikel 40 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (BWHI) verwoordt het principe dat het Vlaams Parlement bevoegd is om een parlementair onderzoek te voeren. De bijzondere wet hecht geen voorwaarden aan de uitoefening van dit recht. Evenmin worden er uitzonderingen gestipuleerd. Het parlementair onderzoeksrecht moet bijgevolg zeer ruim opgevat worden.

Zo is het onbetwistbaar, en dat volgt uit artikel 40 BWHI zelf, dat een parlementair onderzoek hetzelfde onderwerp kan hebben als een gerechtelijk onderzoek. Uiteraard hebben beide onderzoeken een verschillend doel. Dit blijkt onder meer ook uit het feit dat een parlementaire onderzoekscommissie niet tot vervolging kan overgegaan. Die bevoegdheid werd door de wetgever uitdrukkelijk voorbehouden aan de rechterlijke macht.

In tegenstelling tot de wet van 3 mei 1880 bepaalt dit voorstel van decreet niet uitdrukkelijk dat men over hetzelfde onderwerp gelijktijdig een parlementair onderzoek en een gerechtelijk onderzoek kan voeren. Evenmin wordt gestipuleerd dat de parlementaire onderzoeken niet in de plaats treden van de onderzoeken van de rechterlijke macht, en dat parlementaire onderzoeken het verloop van gerechtelijke onderzoeken niet mogen hinderen.

Beide bepalingen zijn evident, en werden tot op heden nooit betwist. Door die bepalingen uitdrukkelijk in het decreet op te nemen, kan de verkeerde indruk ontstaan dat het principe dat er achter schuilgaat, met name het absolute recht van het parlement om een onderzoek te voeren, niet absoluut is.

Artikel 2

De decreetgever is bevoegd om de uitoefening van het parlementair onderzoeksrecht, zoals dat door artikel 40 BWHI aan het Vlaams Parlement wordt

toegekend, verder te regelen. Die bevoegdheid is evenwel beperkt : alleen de aspecten van het parlementair onderzoeksrecht die de interne werking van het Vlaams Parlement overstijgen, kunnen bij decreet geregeld worden. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer in het kader van een parlementair onderzoek bijzondere verplichtingen opgelegd worden aan derden.

De aangelegenheden die verband houden met de interne werking van het parlement of van de onderzoekscommissie worden bij reglement vastgelegd. Dat moet uiteraard gebeuren met respect voor hogere rechtsnormen. Het parlement is bijvoorbeeld bevoegd om in zijn reglement de samenstelling van een onderzoekscommissie te regelen, met dien verstande dat het de evenredigheidsregel van artikel 44 BWHI eerbiedigt.

Artikel 3

De kosten van een parlementair onderzoek vallen ten laste van de begroting van het Vlaams Parlement. De middelen die noodzakelijk zijn om de parlementaire onderzoeksopdracht te vervullen, worden toegekend volgens de bestaande bepalingen inzake het financiële beheer, vastgelegd in het reglement van het Vlaams Parlement.

HOOFDSTUK II

De openbaarheid van het parlementair onderzoek

Artikel 4

Krachtens artikel 34 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen zijn de vergaderingen van het Vlaams Parlement in principe openbaar. Het parlement kan op verzoek van de voorzitter of van vijf volksvertegenwoordigers beslissen om achter gesloten deuren te vergaderen. De principes inzake de openbaarheid en beslotenheid van de vergaderingen van de onderzoekscommissies worden in het reglement vastgelegd.

Iedereen die aanwezig is tijdens niet-openbare vergaderingen heeft de plicht om de informatie die er bekendgemaakt wordt, geheim te houden. Bovendien zijn ook de volksvertegenwoordigers die niet aanwezig zijn op de besloten vergadering verplicht

de geheimhouding te respecteren. Elke volksvertegenwoordiger heeft immers het recht om het parlementair onderzoeksrecht op zijn minst op passieve wijze uit te oefenen, en zich door een lid van de onderzoekscommissie te laten informeren over de gang van zaken in de onderzoekscommissie. Aan gezien alle volksvertegenwoordigers kennis kunnen nemen van de informatie die achter gesloten deuren bekendgemaakt wordt, is het logisch dat de geheimhoudingsplicht ook op hen van toepassing is.

De geheimhoudingsplicht heeft niet alleen betrekking op informatie die verkregen is tijdens besloten vergaderingen, maar ook op informatie die verkregen werd naar aanleiding van die vergaderingen. Een voorbeeld hiervan is de inzage door de commissieleden in een strafdossier bij het parket-geneaal.

De wet van 3 mei 1880 die het federale onderzoeksrecht regelt, bepaalt dat het parlement of de commissie de geheimhoudingsplicht kunnen opheffen tenzij ze zich uitdrukkelijk hebben verbonden om de geheimhouding in acht te nemen. In dit voorstel hebben noch het parlement noch de onderzoekscommissie die mogelijkheid. De mogelijkheid om de geheimhoudingsplicht a posteriori op te heffen, kan de geloofwaardigheid van een onderzoekscommissie zwaar ondermijnen.

Anderzijds is het niet wenselijk dat de plicht tot geheimhouding zo absoluut is dat de commissie bij het maken van het eindverslag op geen enkele manier gebruik kan maken van de informatie die verkregen werd achter gesloten deuren. Het doel van het onderzoek blijft uiteindelijk het opstellen van een eindverslag met de conclusies van het parlementair onderzoek, eventueel aangevuld met een aantal aanbevelingen. De mogelijkheid om achter gesloten deuren te vergaderen moet ten dienste staan van het parlementair onderzoek. Wanneer de tijdens besloten vergaderingen verkregen informatie niet verwerkt kan worden in het eindverslag, heeft vergaderen achter gesloten deuren nauwelijks zin.

Daarom bepaalt het eerste lid van dit artikel dat de informatie waarop een geheimhoudingsplicht rust wel degelijk verwerkt mag worden in het eindverslag, op voorwaarde dat zowel de identiteit van de getuigen als de identiteit van de personen die door de getuigen genoemd worden, geheim blijft. Op die manier is de mogelijkheid om achter gesloten deuren te vergaderen, inclusief de geheimhoudingsplicht die daaruit voortvloeit, perfect verzoenbaar

met de redactie van een volledig en zinvol eindverslag.

Zolang de informatie niet verwerkt is in het eindverslag, blijven alle betrokkenen verplicht de geheimhouding op absolute wijze te respecteren. Alleen de onderzoekscommissie kan bij het afsluiten van het parlementair onderzoek beslissen om bepaalde informatie die achter gesloten deuren werd prijsgegeven, te verwerken in het eindverslag. De geheime informatie die niet verwerkt wordt in het eindverslag blijft op absolute wijze onderworpen aan de geheimhoudingsplicht.

De niet-parlementsleden die de besloten vergaderingen bijwonen of eraan deelnemen, zoals de getuigen, de tolken en de deskundigen, maar ook de ambtenaren van het Vlaams Parlement, zijn verplicht onder ede te verklaren het geheime karakter van de werkzaamheden na te leven. Op de niet-naleving van die geheimhoudingsplicht staat de straf zoals bepaald in artikel 458 van het Strafwetboek (zie artikel 15).

Artikel 192 van de Grondwet bepaalt dat een eed alleen kan worden opgelegd krachtens de wet en dat de eedformule vastgesteld wordt bij wet. In een advies over het voorstel van decreet houdende instelling van de Vlaamse ombudsdienst⁸ stelt de Raad van State dat het woord "wet" in het genoemd grondwetsartikel geacht wordt te verwijzen naar de federale wet, en dat derhalve de decreetgever in beginsel niet bevoegd is om een eed op te leggen en de formule ervan te bepalen. Bij wijze van uitzondering kunnen de gemeenschappen en gewesten, wanneer dat noodzakelijk is voor de uitoefening van hun bevoegdheid, regelingen uitwerken waarvoor zij principieel niet bevoegd zijn (artikel 10 BWHI).

De mogelijkheid om bepaalde werkzaamheden achter gesloten deuren te verrichten en de geheimhouding van die werkzaamheden te garanderen, is vaak van essentieel belang voor het succes van een parlementair onderzoek. Het is bijgevolg noodzakelijk dat het Vlaams Parlement bij machte moet zijn om de personen die aanwezig zijn tijdens een besloten vergadering tot geheimhouding te verplichten. De schending van de geheimhoudingsplicht is strafbaar met de straffen die bepaald zijn in artikel 458 van het Strafwetboek. Het voorgestelde artikel koppelt dus uitdrukkelijk de geheimhoudingsplicht aan de algemene regeling inzake het beroepsgeheim. Door het afleggen van een eed

⁸ *Parl. St.* VI. Parl. 1996-1997, nr. 720/2, p. 24.

bevestigen de betrokkenen kennis genomen te hebben van hun geheimhoudingsplicht en van de strafsancities in geval van schending van die plicht.

In de federale regeling van het onderzoeksrecht (wet van 3 mei 1880, zoals gewijzigd bij wet van 30 juni 1996) kan een volksvertegenwoordiger die de geheimhouding schendt, bij gebrek aan strafbaarstelling, niet strafrechtelijk vervolgd worden. Er zijn echter geen objectieve redenen om ten aanzien van die strafbepaling een onderscheid te maken tussen de volksvertegenwoordigers en de andere betrokkenen bij het parlementair onderzoek. De Raad van State oordeelde in zijn advies over het wetsontwerp tot regeling van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de ministers⁹ uitdrukkelijk dat de vrijheid van meningsuiting van de volksvertegenwoordigers niet absoluut is. Ook volksvertegenwoordigers kunnen dus onderworpen worden aan de geheimhoudingsplicht. In het huidige voorstel worden strafbepalingen van artikel 458 van het Strafwetboek ook van toepassing verklaard op de volksvertegenwoordigers. De absolute bescherming die de Grondwet (artikel 58 juncto 120) en de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (artikel 42) hun bieden bij het uitbrengen van hun mening in de uitoefening van hun parlementaire functie, blijft uiteraard onaangetast.

Tot slot kan worden opgemerkt dat de bepalingen inzake de geheimhoudingsplicht uiteraard geen afbreuk doen aan de verplichting van "iedere gestelde overheid", bepaald in artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering, om misdaden of wanbedrijven die in de uitoefening van het ambt aan het licht komen, mee te delen aan "de procureur des Konings bij de rechtbank binnen wier rechtsgebied de misdaad of dat wanbedrijf is gepleegd of de verdachte zou kunnen worden gevonden". Die bepaling is ook van toepassing op het parlement en de onderzoekscommissie.

HOOFDSTUK III

De uitoefening van het parlementair onderzoeksrecht

AFDELING 1

Onderzoeksmaatregelen

De regels in verband met de formele bevoegdheden van het parlement of van de onderzoekscommissie stemmen in grote lijnen overeen met de federale regeling zoals uitgewerkt in de wet van 3 mei 1880. Ook het Parlement van de Franse Gemeenschap en de Vergadering van de Franse Gemeenschapscommissie hebben in hun respectieve decreten inzake het parlementair onderzoek de bepalingen uit de wet van 3 mei 1880 overgenomen.

Artikel 5

De uitoefening van het parlementair onderzoeksrecht is gericht op het verzamelen van informatie die het parlement moet helpen om zijn decreetgevende en controlerende taak optimaal te vervullen. Het parlement en de parlementaire onderzoekscommissies leiden geen gerechtelijk onderzoek. Het uiteindelijke doel van beide onderzoeken is dus zeer verscheiden. De bepaling in het decreet van 1984 die voor de bevoegdheden van een parlementaire onderzoekscommissie verwijst naar de bevoegdheden van de onderzoeksrechter, kan de suggestie wekken dat er nauwelijks een verschil bestaat tussen een gerechtelijk en een parlementair onderzoek. Daarom wordt in de nieuwe formulering niet langer verwezen naar de onderzoeksrechter, maar wel naar de in het Wetboek van Strafvordering omschreven onderzoeksmaatregelen.

Het parlement kan alleen gebruik maken van die onderzoeksmaatregelen met het oog op het verzamelen van informatie. De toekenning van de onderzoeksbevoegdheden staat bijgevolg los van de regeling inzake de strafvervolgving, die in beginsel een federale aangelegenheid is.

Artikel 6

Het parlement of de commissie kan voor het verichten van de concrete onderzoeksdaaden een beroep doen op magistraten. Zij richten hun verzoek daartoe tot de eerste voorzitter van het hof van beroep van het rechtsgebied waarin de onderzoeksverrichtingen moet geschieden. De eerste voorzitter wijst vervolgens een of meer magistraten aan (raadsheren in het hof van beroep of rechters in de rechtbank van eerste aanleg). Zij kunnen die opdracht niet weigeren.

De aangestelde magistraat werkt onder leiding van de voorzitter van het parlement of de onderzoekscommissie, zonder onder zijn tuchtrechtelijk gezag

⁹ *Parl. St.* Kamer B.Z. 1995, nr. 61/1, p. 66.

te vallen. Hij blijft volledig onderworpen aan de tucht en de deontologie van de rechterlijke macht.

Artikel 7

Voor een groot aantal onderzoeksdaaden is de interventie van een magistraat verplicht. Die exclusieve onderzoeksbevoegdheid van de magistraat geldt voor alle maatregelen die een beperking inhouden van de bewegingsvrijheid, voor inbeslagname van materiële goederen, voor huiszoekingen en voor het af luisteren, kennisnemen en opnemen van privé-communicatie en -telecommunicatie. Wanneer het parlement of de onderzoekscommissie oordeelt dat dergelijke onderzoeksmaatregelen nodig zijn, wordt de eerste voorzitter van het hof van beroep van het rechtsgebied waarin de onderzoeksdaaden moeten worden verricht, verzocht daartoe één of meer magistraten aan te stellen.

Artikel 8

Dit voorstel erkent het principe dat een parlementaire onderzoekscommissie inzage kan krijgen in dossiers van een lopend gerechtelijk onderzoek, met dien verstande uiteraard dat het parlementair onderzoeksrecht het gerechtelijk onderzoek niet hindert. Het verzoek tot inzage in een strafdossier wordt gericht aan de bevoegde procureur-generaal bij het hof van beroep of de bevoegde auditeur-generaal bij het Militair Gerechtshof.

Voor de beslechting van eventuele conflicten met de rechterlijke macht wordt in het voorgestelde artikel verwezen naar een arbitrageprocedure die uitgewerkt werd bij artikel 4, § 5, tweede lid, van de wet van 3 mei 1880. Volgens die procedure spreekt een college bestaande uit de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie, de voorzitter van het Arbitragehof en de eerste voorzitter van de Raad van State zich uit over het geschil.

Artikel 4, § 5, tweede lid, van de wet van 3 mei 1880 schrijft eveneens de te volgen procedure voor. Het college houdt zitting met gesloten deuren en kan de voorzitter van het parlementair onderzoek en de betrokken magistraat onmiddellijk horen. Het college beslecht het geschil definitief en de gemotiveerde beslissing wordt uitgesproken in openbare vergadering, met inachtneming van de aan de orde gestelde belangen en, in het bijzonder, met eerbiediging van de rechten van verdediging.

AFDELING 2

Getuigen, tolken en deskundigen

Artikel 9

Dit artikel verwoordt het beginsel dat de getuigen, tolken en deskundigen tegenover het parlement, de onderzoekscommissie of de door hen aangestelde magistraat dezelfde verplichtingen en dezelfde rechten hebben als tegenover een onderzoeksrechter. In de volgende artikelen wordt dat beginsel uitgewerkt.

Artikel 10

Ieder persoon kan gedwongen worden om als getuige te verschijnen. Wanneer een opgeroepen getuige niet ingaat op het verzoek om gehoord te worden, pleegt hij een misdrijf (zie artikel 15).

Vooraleer zij gehoord worden, leggen de getuigen de eed af dat zij de gehele waarheid en niets dan de waarheid zullen zeggen. Dat is dezelfde eed die artikel 75 van het Wetboek van Strafvordering oplegt aan getuigen in een gerechtelijk onderzoek.

Zoals in de toelichting bij artikel 4 reeds werd opgemerkt, is de decreetgever niet bevoegd om een eed op te leggen en de formule ervan te bepalen, tenzij dat noodzakelijk zou zijn voor de uitoefening van zijn bevoegdheid (volgens de leer van de impliciete bevoegdheden). Krachtens artikel 5 van het voorstel kan het parlement of de onderzoekscommissie alle in het Wetboek van Strafvordering omschreven onderzoeksmaatregelen nemen. Het verhoren van getuigen onder ede is veruit de meest gebruikte onderzoeksmaatregel tijdens een parlementair onderzoek. Het is bijgevolg noodzakelijk dat het parlement of de commissie die het onderzoek voert de opgeroepen getuigen kan verplichten een eed af te leggen. Door een verwijzing naar de in het Wetboek van Strafvordering vastgelegde eedformule oefent de decreetgever slechts op marginale wijze zijn impliciete bevoegdheden uit.

Door de wet van 30 juni 1996 werd niet alleen het federale onderzoeksrecht gewijzigd, maar werden ook de strafbepalingen in verband met het beroepsgeheim (artikel 458 van het Strafwetboek) aangepast. Sinds de wetwijziging van 1996 kunnen getuigen die gebonden zijn door een beroepsgeheim, wanneer zij dit opportuun achten, toch een

getuigenis afleggen voor het parlement of een onderzoekscommissie. Die bepaling is ook van toepassing op de parlementaire onderzoeken die vericht worden door de deelparlementen.

Anderzijds bepaalt artikel 14, derde lid, g, van het Internationaal Verdrag van 19 december 1966 inzake burgerrechten en politieke rechten dat men niet kan gedwongen worden tegen zichzelf te getuigen of een bekentenis af te leggen. Die rechten van de verdediging gelden ook tijdens een parlementair onderzoek. Indien een persoon gedwongen wordt onder ede verklaringen af te leggen die in een (latere of lopende) strafvervolgning tegen hem kunnen worden gebruikt, kan de rechter de strafvordering die op die getuigenis gebaseerd is, onontvankelijk verklaren. Artikel 10, § 4, herhaalt daarom uitdrukkelijk het principiële verbod van zelfincriminatie. Een getuige heeft bijgevolg het recht om het stilzwijgen te bewaren over strafbare feiten die hij zelf gepleegd heeft. Conform een advies van de Raad van State over een voorstel van decreet tot wijziging van het decreet (van de Franse Gemeenschap) van 12 juni 1981 tot vaststelling van de onderzoeksprocedure¹⁰, wordt in dit voorstel de voorzitter van het parlementair onderzoek ertoe verplicht de getuigen vooraf op dit recht te wijzen.

Ter uitvoering van het algemene principe dat getuigen tegenover een parlementaire onderzoekscommissie dezelfde rechten hebben als tegenover een onderzoeksrechter, bepaalt paragraaf 6 dat elke getuige recht heeft op een kopie van zijn getuigenverklaring. Artikel 57, § 2, van het Wetboek van Strafvordering bepaalt namelijk dat de onderzoeksrechter die een persoon ondervraagt, die persoon op eenvoudig verzoek een kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor moet bezorgen.

De invoering van dit recht maakt deel uit van de hervorming van het gerechtelijk onderzoek die doorgevoerd werd naar aanleiding van de conclusies van de parlementaire onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar de wijze waarop de bestrijding van het banditisme en het terrorisme wordt georganiseerd. In de voorbereidende werken werd uitdrukkelijk gesteld dat dit recht op een kosteloze kopie van een verhoor een elementair recht is in een democratische samenleving (*Parl. St. Kamer 1996-1997*, nr. 857/1, blz. 7). De kopie die de getuige ontvangt, mag geen verklaringen van andere getuigen bevatten.

¹⁰ *Parl. St. Parl. Fr. Gem. 1996-1997*, nr. 193/2, p. 3.

Artikel 11

De personen die worden opgeroepen om te getuigen voor het parlement of voor de onderzoekscommissie hebben recht op een vergoeding die overeenstemt met het tarief van gerechtskosten in burgerlijke zaken. Dit tarief werd vastgelegd in het koninklijk besluit van 27 juli 1972 betreffende het getuigengeld in burgerlijke zaken en de inning en teruggave van de voorschotten bedoeld in artikel 953, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek.

Indien de complexiteit van het onderzoek dit vereist, kan de parlementaire onderzoekscommissie zich tijdens het onderzoek laten bijstaan door deskundigen. Vooraleer deze deskundigen hun werkzaamheden starten, wordt hun vergoeding vastgelegd conform de regels die van toepassing zijn op het financieel beheer van het parlement. Krachtens artikel 14 van het huidige reglement van het Vlaams Parlement behoort het financieel beheer van het parlement tot de bevoegdheid van het Bureau.

HOOFDSTUK IV

Het afsluiten van het parlementair onderzoek

Artikel 12

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Artikel 13

Het voorstel van decreet bevat de uitdrukkelijke bepaling dat het parlementair onderzoek afgerond wordt met een verslag over de werkzaamheden. Bovendien moet het verslag openbaar gemaakt worden. De expliciete vermelding van die verslaggevingsplicht benadrukt het uiteindelijke doel van het onderzoek, met name het inwinnen van informatie. De verplichting om het verslag openbaar te maken, overstijgt de interne werking van het parlement en moet bijgevolg decretaal worden geregeld. De wijze waarop het verslag van de parlementaire onderzoekscommissie wordt behandeld, dient verder in het reglement van het parlement te worden geregeld.

HOOFDSTUK V

Strafbepalingen

Artikelen 14 tot en met 16

Het voorstel van decreet bevat een aantal bepalingen waarvan de schending correctioneel bestraft wordt. In dit hoofdstuk worden de strafbepalingen gegroepeerd. Strafbaar zijn :

- de schending van de geheimhoudingsplicht (zie artikel 4) ;
- de weigering om te verschijnen als getuige (zie artikel 10) en
- het afleggen van een valse getuigenis of een valse verklaring (artikel 16).

Artikel 17

Wanneer de onderzoekscommissie of het parlement vermoeden dat een getuige, een tolk of een deskundige een valse getuigenis of een valse verklaring aflegt, wordt de procureur-generaal bij het hof van beroep daarvan onmiddellijk op de hoogte gebracht. Het is de taak van het Openbaar Ministerie om op basis van de indicaties vermeld in het verslag al dan niet een gerechtelijk onderzoek te starten.

Het toepassingsgebied van dit artikel is beperkt tot de vermoedelijke inbreuken op artikel 16 van het voorstel van decreet (valse getuigenissen of valse verklaringen tijdens het parlementair onderzoek). De federale regeling (wet van 3 mei 1880) bepaalt uitdrukkelijk dat aanwijzingen of vermoedens omtrent gelijk welk strafbaar feit aan de procureur-generaal bezorgd moeten worden. Een dergelijke bepaling is echter vatbaar voor kritiek. Op basis van artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering zijn het parlement of de onderzoekscommissie immers toch al verplicht de misdaden of de wanbedrijven waarvan zij in de uitoefening van hun mandaat kennis krijgen mee te delen aan de procureur des Konings. Door af te wijken van de gemene regeling (mededeling aan de procureur-generaal in plaats van aan de procureur des Konings), wordt een bijzondere procedure ingevoerd die de verkeerde indruk zou kunnen wekken dat het parlement een vorm van positief injunctierecht heeft. In dit artikel wordt er de voorkeur aan gegeven om uitsluitend de getuigenissen of verklaringen waarvan vermoed

wordt dat ze vals zijn, aan die bijzondere procedure te onderwerpen.

Artikel 18

Met uitzondering van het hoofdstuk VII (deelname) en artikel 85 (verzachtende omstandigheden) is Boek I van het Strafwetboek krachtens artikel 11 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen van toepassing op de in dit voorstel van decreet bepaalde misdrijven. Artikel 18 maakt ook hoofdstuk VII en artikel 85 van Boek I van het Strafwetboek van toepassing op deze misdrijven.

HOOFDSTUK VI

Opheffings- en overgangsbepalingen

Artikel 19

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Artikel 20

Aangezien op 1 januari 2002 de definitieve fase van de muntunie intreedt, werden de bedragen in dit voorstel van decreet al in euro vermeld. De strafrechtelijke geldboeten van de artikelen 10 en 11 worden vermeld overeenkomstig artikel 2 van de wet van 26 juni 2000 betreffende de invoering van de euro in de wetgeving die betrekking heeft op aangelegenheden als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Eric VAN ROMPUY

Francis VERMEIREN

Bruno TOBBACK

Ludo SANNEN

Etienne VAN VAERENBERGH

VOORSTEL VAN DECREET

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Dit decreet regelt het parlementair onderzoek zoals bedoeld in artikel 40 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

Artikel 2

Het Vlaams Parlement, hierna het parlement te noemen, verricht het onderzoek zelf of stelt daartoe uit zijn midden een commissie aan.

Bij het starten van een parlementair onderzoek, omschrijft het parlement het kader waarbinnen de opdracht verricht wordt. De werkzaamheden verlopen volgens de regels die het parlement bepaalt.

Artikel 3

Het parlement stelt onmiddellijk de middelen ter beschikking die nodig zijn voor de uitvoering van het parlementair onderzoek.

HOOFDSTUK II

De openbaarheid van het parlementair onderzoek

Artikel 4

De informatie die tijdens of naar aanleiding van de niet-openbare vergaderingen bekend gemaakt wordt, is geheim. Bij het verwerken van die informatie in het eindverslag blijft de identiteit van de getuigen en de identiteit van de door de getuigen genoemde personen geheim.

Met uitzondering van de volksvertegenwoordigers is iedereen die bij een niet-openbare vergadering

betrokken is, verplicht vooraf onder ede te verklaren het geheime karakter van de werkzaamheden te zullen naleven.

HOOFDSTUK III

De uitoefening van het parlementair onderzoeksrecht

AFDELING 1

Onderzoeksmaatregelen

Artikel 5

Het parlement of de commissie, alsook hun voorzitters, voorzover die daartoe gemachtigd worden, kunnen alle in het Wetboek van Strafvordering omschreven onderzoeksmaatregelen nemen.

Artikel 6

Het parlement of de commissie kunnen voor het uitvoeren van onderzoeksverrichtingen die ze vooraf bepalen, een verzoek richten tot de eerste voorzitter van het hof van beroep. Die stelt één of meer raadsheren in het hof van beroep of één of meer rechters in de rechtbank van eerste aanleg van het rechtsgebied waarin de onderzoeksverrichtingen moeten geschieden, aan. Indien het gaat om het rechtsgebied van het hof van beroep van Brussel behoren de raadsheren of rechters tot de Nederlandse taalrol.

Voor de uitvoering van die onderzoeksverrichtingen staat de aangestelde magistraat onder leiding van de voorzitter van het parlement of de commissie. Hij stelt een schriftelijk verslag op waarin de resultaten van zijn onderzoek worden opgetekend.

De aangestelde magistraat kan buiten zijn ambtsgebied optreden en zijn onderzoek tot heel het Rijk uitbreiden.

Artikel 7

De onderzoeksmaatregelen die een beperking inhouden van de bewegingsvrijheid, de inbeslagne-

mingen van materiële goederen en de huiszoekingen, evenals het af luisteren, het kennisnemen en het opnemen van privé-communicatie en -telecommunicatie, worden verricht door de overeenkomstig artikel 6, eerste lid, aangestelde magistraat.

De artikelen 35 tot en met 39 en 90 ter tot en met 90 novies van het Wetboek van Strafvordering betreffende de inbeslagneming van materiële goederen en het af luisteren, kennisnemen en opnemen van privé-communicatie en -telecommunicatie worden toegepast door de magistraat, bedoeld in het vorige lid.

Artikel 8

§ 1. Wanneer het parlement of de commissie informatie willen vragen in verband met criminele zaken, correctionele zaken of politie- en tuchtzaken richten zij een schriftelijk verzoek tot de procureur-generaal bij het hof van beroep of tot de auditeur-generaal bij het Militair Gerechtshof om hun een afschrift te bezorgen van de onderzoeksverrichtingen en de proceshandelingen die zij willen bestuderen.

Indien die magistraat bij gemotiveerde beslissing meent niet te kunnen ingaan op dit verzoek, kunnen het parlement, de commissie of hun voorzitters hiertegen in beroep gaan bij het college dat opgericht werd bij artikel 4, § 5, lid 2, van de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek.

§ 2. Wanneer inlichtingen over bestuurszaken moeten worden gevraagd, richt het parlement of de commissie een schriftelijk verzoek tot de bevoegde minister, die aan dat verzoek onmiddellijk gevolg geeft.

AFDELING 2

Getuigen, tolken en deskundigen

Artikel 9

Getuigen, tolken en deskundigen hebben tegenover het parlement, de commissie of de aangestelde magistraat dezelfde rechten en verplichtingen als tegenover de onderzoeksrechter.

Artikel 10

§ 1. Eenieder die verzocht wordt om als getuige te worden gehoord, is verplicht te verschijnen.

§ 2. De oproeping gebeurt schriftelijk en, zo nodig, bij dagvaarding. Dagvaardingen worden door een gerechtsdeurwaarder gedaan op verzoek, al naar het geval, van de voorzitter van het parlement, van de voorzitter van de commissie of van de aangestelde magistraat.

§ 3. Alvorens te worden gehoord, vertonen de getuigen de uitnodiging of de dagvaarding waarbij zij worden opgeroepen om te getuigen; daarvan wordt melding gemaakt in het proces-verbaal. Voor zijn verhoor geeft de getuige zijn naam, voornamen, beroep, plaats en datum van geboorte en woonplaats. De getuigen leggen vervolgens de eed af, bepaald in artikel 75 van het Wetboek van Strafvordering.

§ 4. Onverminderd het inroepen van het beroepsgeheim, bedoeld in artikel 458 van het Strafwetboek, kan iedere getuige weigeren te getuigen wanneer hij zich door zijn verklaringen zou kunnen blootstellen aan strafvervolgning. Voor elk getuigenverhoor leest de voorzitter van het parlementair onderzoek deze bepaling voor.

§ 5. Het proces-verbaal van de getuigenissen wordt getekend, hetzij onmiddellijk, hetzij uiterlijk vijftien dagen na de beëindiging van het verhoor, door de voorzitter en de getuige, nadat de getuige het gelezen en bevestigd heeft. Er mag niets tussen de regels worden geschreven; doorhalingen en verwijzingen worden door de voorzitter en de getuige goedgekeurd en geparafeerd.

Indien de getuige weigert zijn getuigenis te tekenen, wordt daarvan melding gemaakt in het proces-verbaal.

§ 6. De voorzitter van het parlementair onderzoek deelt elke getuige mee dat hij kosteloos een kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor kan krijgen.

Artikel 11

De getuigen worden vergoed overeenkomstig het tarief van gerechtskosten in burgerlijke zaken. De vergoeding van de deskundigen wordt vastgelegd door het parlement.

HOOFDSTUK IV

Het afsluiten van het parlementair onderzoek

Artikel 12

De bevoegdheid van het parlement of van de commissie bedoeld in artikel 2 vervalt na de gehele vernieuwing van het parlement. De werkzaamheden worden geschorst door de sluiting van de zitting.

Artikel 13

Het parlementair onderzoek wordt afgesloten met een eindverslag dat openbaar is.

HOOFDSTUK V

Strafbepalingen

Artikel 14

Onverminderd de bepaling in artikel 17 wordt elke schending van de geheimhoudingsplicht, zoals bepaald in artikel 4 van het decreet, gestraft overeenkomstig de bepalingen van artikel 458 van het Strafwetboek.

Artikel 15

Elke persoon die krachtens artikel 10 van dit decreet gedagvaard wordt als getuige en weigert te verschijnen, wordt gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en een geldboete van vijfhonderd euro tot tienduizend euro.

Artikel 16

Diegene die schuldig is aan een valse getuigenis, de tolk en de deskundige die schuldig zijn aan valse verklaringen en diegene die schuldig is aan verleiden

van getuigen, deskundigen of tolken, worden gestraft met een gevangenisstraf van twee maanden tot drie jaar.

Heeft de getuige, de deskundige of de tolk geld of een beloning aangenomen of een belofte aanvaard, dan wordt hij bovendien veroordeeld tot een geldboete van vijftig euro tot drieduizend euro. Dezelfde straf wordt toegepast op de verleider, onverminderd de andere straffen.

Een valse getuigenis is voltooid, wanneer de getuige de notulen van zijn getuigenis bevestigt en ondertekent.

Wordt de getuige opgeroepen om opnieuw te worden gehoord, dan is de valse getuigenis pas voltooid met de laatste verklaring van de getuige dat hij zijn getuigenis bevestigt.

Artikel 17

Wanneer een inbreuk wordt vermoed op artikel 16, deelt de voorzitter van het parlementair onderzoek dit mee aan de procureur-generaal bij het hof van beroep opdat daaraan gevolg wordt gegeven als naar recht.

Artikel 18

De bepalingen van Hoofdstuk VII en artikel 85 van Boek I van het Strafwetboek zijn op de in dit decreet strafbaar gestelde inbreuken van toepassing.

HOOFDSTUK VI

Opheffings- en overgansbepalingen

Artikel 19

Het decreet van 20 maart 1984 houdende vaststelling van de procedure van onderzoek, gewijzigd bij decreet van 22 maart 1989, wordt opgeheven.

Artikel 20

Met betrekking tot de bedragen die in euro worden vermeld in de artikelen 10 en 11, gelden tot en met 31 december 2001 dezelfde bedragen in Belgische frank.

Eric VAN ROMPUY

Francis VERMEIREN

Bruno TOBBACK

Ludo SANNEN

Etienne VAN VAERENBERGH
